

היום נלמד בעזרת ה':

נזיר דף ז

משנה: הריני נזיר אחת גדולה: האומר 'הריני נזיר נזירות אחת גדולה' כוונתו לסתם נזירות של שלושים יום, רק שהתקופה הזו נראית בעיניו גדולה. וכן האומר 'נזירות אחת קטנה' כוונתו לסתם נזירות של שלושים יום, רק שהתקופה הזו נראית בעיניו קטנה. ואפילו האומר 'הריני נזיר מכאן ועד סוף העולם' כוונתו לנזירות של שלושים יום בלבד, ודבריו יתבארו בגמרא.

גמרא: מדוע האומר 'מכאן ועד סוף העולם' נעשה נזיר רק לשלושים יום, והרי לכאורה מדבריו משמע שקיבל על עצמו נזירות לעולם?

תירוץ: הכי קאמר: כוונתו לומר: הנזירות הזו כבידה עלי ונדמית לי כאילו היא עד סוף העולם. ואמנם לא ברור שהוא התכוין לכך, אך מכיון שאפשר לפרש כך את דבריו אנו עושים זאת כי 'ספק נזירות להקל' (רא"ש). ויש מפרשים שאם כונתו היתה לזמן של הנזירות היה עליו לומר 'עד סוף העולם', והתוספת 'מכאן עד סוף העולם' מוכיחה שכוונתו לטירחה שהנזירות מבכידה עליו כמו מכאן ועד סוף העולם (רבינו פרץ).

תנן הריני נזיר מכאן עד מקום פלוני: בודקים כמה ימים לוקח ללכת עד המקום ההוא. אם המרחק פחות משלושים יום - הוא נזיר שלושים יום (כמו האומר 'הריני נזיר יום אחד' שנעשה נזיר שלושים יום כי אין נזירות פחותה מל' יום). ואם המרחק יותר משלושים יום - הוא נעשה נזיר כמספר ימי ההליכה עד למקום ההוא, כגון ארבעים או חמישים יום. הקושיא: מדוע אנו לא אומרים שהוא נזיר רק שלושים יום וכוונתו שהנזירות מבכידה עליו כמו מכאן ועד מקום פלוני?

תירוץ: שהחזיק בדרך: מדובר שהוא התחיל ללכת בדרך למקום ההוא, ולכן אנו מפרשים את כוונתו לנדור נזירות עד שיגיע לשם, וזאת בכדי להינצל מסכנות הדרך.

(המשך בדף הבא ↓)

קושיא: וליהוי כל פרסה ופרסה: מדוע לא נאמר שכל פרסה ופרסה (= יחידת מדידה של שטח. פרסה = 4 מיל, 1 מיל = אלפיים אמה, אלף אמה = כחצי קלומטר. סה"כ = 4- קילומטר) מכאן ועד המקום ההוא תיחשב לנזירות בפני עצמה של שלושים יום (וזאת על פי המשנה שתובא להלן)?

תירוץ: מדובר שהוא נדר נזירות במקום שלא רגילים למדוד לפי פרסאות, וממילא הוא לא התכוין לכך.

קושיא: וליהוי כל אוונא ואוונא: מדוע לא נאמר שכל יום ויום של הליכה מכאן ועד המקום ההוא - יחשב לנזירות בפני עצמה של שלושים יום. (אוונא = תחנת לינה. כל תחנה בהפסקת הדרך שבכל יום ויום, תחשב כיחידה בפני עצמה).

וזאת על פי המשנה שהנודר הזירות 'כשערות ראשו' או 'כעפר הארץ' אנו אומרים שכוונתו לנזירויות רבות כנגד שערות ראשו (וכוונת המשנה 'הרי זה נזיר לעולם' כלומר נזיר נזירויות רבות לעולם). דהיינו הוא מתחיל נזירות שלושים יום, וביום השלושים אחד נגמרה נזירותו והוא מגלח את שערו לגמרי, ומתחיל באותו יום נזירות חדשה של שלושים יום, וכך לעולם.

תירוץ: כל מילתא דאית ביה קיצותא לא קתני: דוקא בדבר שאין לו קיצבה אנו אומרים שכוונתו לנזירויות רבות. כגון הנודר נזירות 'כעפר הארץ' לא יתכן לומר שכוונתו לימי נזירות כמספר גרגרי העפר, שהרי אין להם קצבה, אלא בהכרח כוונתו לנזירויות רבות כמו גרגרי העפר הרבים. אבל בדבר שיש לו קצבה, כגון הנודר מכאן ועד מקום פלוני שיש קיצבה למרחק בין המקומות - אנו אומרים שכוונתו למספר ימים של נזירות אחת.

הגמרא מביאה ראיה מברייתא לתירוץ:

הריני נזיר כל ימי חיי: האומר 'הריני נזיר כל ימי חיי' או 'הריני נזיר לעולם' - נעשה 'נזיר לעולם' כלומר לכל החיים, ומכיון שאין קצבה לנזירותו מותר לו להקל שערו (לגלח מעט) אחת ל-12 חודש. אבל הנותן קצבה לנזירותו אפילו אם אמר 'הריני נזיר מאה שנה' / אלף שנים' - נעשה 'נזיר לעולם' ואסור לו לגלח את שערו כלל.

מכאן מוכח שהנותן קצבה לנזירותו נעשה נזיר בנזירות אחת ולא בנזירויות נפרדות. ולכן גם האומר 'הריני נזיר מכאן ועד מקום פלוני' - מכיון שנתן קצבה לנזירותו, נעשה נזיר בנזירות אחת כמספר ימי ההליכה עד המקום ההוא.

(אבל אם לא נתן קצבה לנזירותו - תלוי הדבר: אם רמז בדבריו שרוצה לקבל על עצמו נזירויות נפרדות כגון 'הריני נזיר כשערות ראשי' - אנו אומרים שכוונתו לכך. אבל אם לא רמז לכך בדבריו כגון במקרה שלנו שאמר 'הריני נזיר לעולם' - נעשה נזיר עולם שמיקל שערו כנ"ל).

תירוץ נוסף: **רבה אמר:** אין דמיון בין הנודר 'כשערות ראשו' לנודר 'מכאן ועד מקום פלוני', משום שהנודר כשערות ראשו כל שערה מופרדת מחברתה ולכן אנו אומרים שכוונתו לנזירויות נפרדות, אבל הנודר מכאן ועד מקום פלוני כל הארץ באמת היא יחידה אחת, ורק בשביל למדוד אותה סופרים חלקים ממנה בצורה של יחידות מדידה, ולכן אנו אומרים שזו נזירות אחת.

קושיא: **גבי יומי נמי:** מדוע לגבי הימים שלוקח ללכת עד מקום פלוני, אנו לא אומרים שנדר נזירות כנגד כל יום, והרי כל יום הוא 'יום' נפרד מחברו, כי כל ערב ובוקר מהווים 'יום' בפני עצמו כנלמד מהפסוק, וממילא כוונתו לנזירויות נפרדות?

תירוץ: **התם לאו דמפסקי מהדדי:** באמת הימים אינם נפרדים זה מזה, כי הזמן הוא זמן אחד ארוך, רק שאנו מודדים אותו ביחידות מדידה של ימים, וכנ"ל לגבי שטח הארץ. (מאי קאמר: כלומר מה הפסוק בא לומר? רק שלילה ויום הם 'יום אחד' של מדידת הזמן, אך 'הזמן' הוא זמן אחד ארוך והימים באמת אינם נפרדים זה מזה).

תירוץ נוסף: **רבא אמר:** התירוץ פשוט. כוונת המשנה שאמר: 'הריני נזיר אחת מכאן ועד סוף העולם', כלומר 'המילים 'הריני נזיר אחת' מתייחסות גם ל'אפילו מכאן ועד סוף העולם'. ממילא בהכרח שכוונתו רק לנזירות אחת שנראית לו קשה וכבידה כמו מכאן ועד סוף העולם. (ואין זה דומה לנודר 'מכאן ועד מקום פלוני').

משנה: הריני נזיר ויום אחד: האומר כן התחייב שתי נזירויות (נעשה נזיר שלושים יום פעמיים), כי הוא קיבל על עצמו: א. הריני נזיר. ב. ועוד: הריני נזיר יום אחד, ומכיון שאין נזירות פחותה מל" יום הוא נעשה נזיר שלושים יום.

וכן האומר 'הריני נזיר ושעה אחת' נעשה נזיר פעמיים, כי כוונתו לקבל על עצמו נזירות אחת ועוד נזירות שעה, ומכיון שאין נזירות פחותה מל" הוא נעשה נזיר ל' יום'. וכן האומר 'הריני נזיר ומחצה' כלומר הריני מקבל על עצמי נזירות אחת, ועוד חצי נזירות.

גמרא: למה לי למיתנא כל הני: מדוע יש צורך בשלוש דוגמאות ללמד על אותו עיקרון? והתשובה היא: שאם היה כתוב רק 'הריני נזיר ויום אחד' - הינו חושבים שדוקא בכזה מקרה הוא מתחייב שתיים, כי 'יום' הוא חלק מ'חודש', ואנו מצרפים את שאר חלקי החודש לנזירות של שלושים יום. אבל אם הוסיף רק 'שעה אחת' - לכאורה הוא התכוון לנזירות אחת של שלושים ואחד יום, כי 'שעה' היא חלק מ'יום' ולכן נצרף לה את כל היום, אבל לא את כל החודש. ועל כך קמ"ל שכוונתו לנזירות נוספת.

ואי תנא שעה אחת: עדיין היינו חושבים שדוקא בהוסיף בנדרו 'שעה אחת' - קיבל עליו עוד נזירות שלימה, משום שאין אפשרות כלל לנדור בכמות של שעות אלא רק בימים, ולכן אם נדר בשעה אחת בהכרח צריך להוסיף על דבריו, ואם כן מוסיפים שלושים יום. אבל המוסיף בנדרו חצי נזירות 'אחת ומחצה' שזהו דבר אפשרי לקבל נזירות במספר ימים (יותר מל" יום) - היינו חושבים שיעשה נזיר 45 יום. קמ"ל שנעשה נזיר שתי נזירות.

משנה: הריני נזיר שלושים יום ושעה אחת: מכיון שפירט 'שלושים יום', אנו אומרים שה'ושעה אחת' היא המשך של השלושים יום, ולכן הוא נזיר שלושים ואחד יום, כי אין נזירות לשעות. (אבל במשנה הקודמת שאמר 'הריני נזיר ושעה אחת' אי אפשר לצרף את השעה לימים, כי לא הזכיר כלל ימים. וודאי שאי אפשר לצרף אותה לנזירות, ולכן אנו אומרים שכוונתו לנזירות ועוד נזירות).

גמרא: המשנה דיברה על האומר 'שלושים יום ושעה אחת' שנזירותו שלושים ואחד יום, והוא הדין האומר 'הריני נזיר שלושים יום אחד' נזירותו שלושים ואחד יום, כי היום הנוסף מצטרף לשלושים כנ"ל. אך המשנה הזכירה רק אופן אחד מתוך המשנה הקודמת (תוס'). ועל כך אומרת הגמרא:

לא שנו אלא דאמר שלושים ואחד יום: כלומר שאמר 'שלושים יום אחד', אבל אם אמר 'שלושים יום ויום אחד' - מכיון שהזכיר 'יום' פעמיים, אנו מפרשים את דבריו שהזכיר את 'היום' המיותר בשביל לקבל על עצמו נזירות נוספת של יום אחד, וממילא הוא מתחייב בשלושים יום נוספים.

רב סובר רבי עקיבא הדורש 'לשון מיותרת'. כדלהלן:

לא את הבור ולא את הדות: המוכר בית לחבירו והיה בחצר הבית בור או דות (= בור בנוי) - הם לא נמכרים לקונה ונשארים ביד המוכר (אלא אם כן מכר אותם במפורש).

לדעת רבי עקיבא 'המוכר - בעין יפה הוא מוכר' ולכן הוא מכר לו את כל השטח חוץ מהבור והדות, וממילא לא נשאר למוכר דרך לעבור בחצר אל הבור והדות שלו, ועליו לקנות אותה מהקונה או לפרוח באויר בשביל להגיע לבור שלו. לדעת חכמים 'המוכר - בעין רעה הוא מוכר' ולכן הוא שייר לעצמו בחצר גם את הדרך לעבור אל הבור והדות שלו.

רבי עקיבא מודה לחכמים שאם המוכר כתב במפורש שהוא מוכר את הבית 'חוץ מהבור והדות' שהוא שייר לעצמו גם את הדרך אליהם. וזאת משום שלא היה לו צורך לכתוב במפורש שהוא משייר אותם, כי בכל מקרה הם נשארים אצלו, ומיתור הלשון אנו לומדים שכוונתו להשאיר אצלו גם את הדרך אליהם.

לעניננו, רב סובר כרבי עקיבא בענין הזה של 'משמעות היתור'. ולכן נזיר האומר את המילה 'יום' פעם נוספת מיותרת - אנו מפרשים שכוונתו לנזירות חדשה.